

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Білоруський торгово-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Самаркандський інститут економіки і сервісу
(м. Самарканд, Республіка Узбекистан)**

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ:
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами VIII Міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016**

УДК 330.342
ББК 65.01я431
I-71

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Головний редактор:

С. С. Ніколенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

К. С. Дзверіна, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти:

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Л. І. Яковенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

I-71 **Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 213 с.**

ISBN 978-966-184-235-8

У збірнику наукових праць розглянуто актуальні проблеми інституційного розвитку сучасних соціально-економічних систем, трансформації системи державного регулювання економіки, інституційних зрушень у механізмі функціонування ринкового господарства.

Збірник призначено для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами інституційних трансформацій економічних систем.

УДК 330.342
ББК 65.01я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2016

ISBN 978-966-184-235-8

банківських установ; значні витрати, пов'язані з нововведенням; недосконалість законодавчої бази в податковій сфері; труднощі з сировиною.

Україна має всі передумови для створення та утвердження інноваційної моделі розвитку економіки. Це – і високий науково-технічний, кадровий та інтелектуальний потенціали, і розвинута навчально-наукова система, наявність галузевих всесвітньо відомих наукових шкіл, структурно розгалужених наукових комплексів і ряду наукомістких високотехнологічних секторів. Однак стратегічна помилка, допущена на старті ринкового реформування вітчизняної економіки, яка полягала у визначенні України як економічно та науково-технічно нерозвинутої держави, призвела до того, що країна фактично почала рухатися в напрямі демонтажу нагромадженого інноваційного потенціалу. Для прискорення процесу утвердження в Україні інноваційної моделі розвитку економіки необхідним є посилення державного впливу на розвиток інноваційної діяльності. До першочергових заходів у такій сфері слід віднести збільшення фінансування інноваційної діяльності та сприяння розвитку малих і середніх інноваційних підприємств.

ІНСТИТУЦІЙНА ЕКОНОМІКА ТА ПРЕДМЕТ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Однією з тенденцій розвитку економічної науки останніх десятиліть стало поширення її методів і моделей на проблеми, які традиційно належали до компетенції інших соціальних дисциплін. «Вторгненню» економічної теорії піддалися політологія і соціологія, антропологія і психологія, історія та правознавство, релігієзнавство та демографія. Дієвість методів економічної теорії щодо пізнання соціальних явищ була продемонстрована на прикладі таких форм діяльності, як голосування на виборах, лобізм, дискримінація, війни і революції, освіта, злочинність,

шлюб, планування сім'ї. Такий підхід отримав назву «економічний імперіалізм». Водночас перебільшувати роль економічної науки у її здатності синтезувати досягнення інших соціальних наук є не лише помилковим, але й методологічно неприпустимим.

Економічна теорія вивчає сутність і закономірності розвитку економічних явищ і процесів в умовах обмеженості ресурсів з метою задоволення безмежних людських потреб. Іншими словами, це наука, яка вивчає, яким чином суспільство з обмеженими ресурсами вирішує, що, як і для кого виробляти. Її роль полягає у комплексному підході до вивчення господарської діяльності економічних суб'єктів.

Впродовж тривалого часу стандартна або традиційна економічна теорія, яка ґрунтується на неокласичних принципах (так званий економічний «мейнстрім»), відволікалася від реальних процесів, що впливають на дії і вибір економічних агентів. Однак останнім часом виявляється зростаючий інтерес економічної науки до вивчення наявної структури інститутів суспільства. Поведінка суб'єктів господарювання, використання на практиці економічних законів, динаміка економічного зростання, функціонування ринкових та адміністративних механізмів регулювання господарською діяльністю – всі ці явища і процеси залежать від прийнятих в суспільстві інститутів. У загальному розумінні інститут – це форма організації і регулювання соціальних відносин в різних сферах суспільного життя (економічні інститути, політичні інститути, виховні інститути тощо), що надає цим відносинам впорядкованості та організованості. Інституціоналізація відносин означає, що вони здійснюються не довільно, а у визначених суспільством формах. Тобто, основне призначення інститутів, або, як їх нерідко називають, «правил гри» полягає в організації та упорядкуванні відносин між людьми. Без інститутів розвинене соціально-економічне життя була б неможливим: суспільство являло б собою безліч непов'язаних між собою сегментів, груп, індивідів, інститутів.

Інституційна економіка – напрям сучасної економічної науки, що досліджує проблеми економічної теорії у їх взаємообу-

мовленості з інституційними змінами суспільства. Інституційна економіка – це теорія, в якій емпіричною основою, або економічної домінантою, виступає інститут. Поняття інституту не є суто економічним. Воно прийшло в економіку із суміжних суспільних наук. Соціологія розглядає його як сукупність ролей і статусів. Політична філософія – як суспільну систему правил, які визначають стан суб'єкта, його права та обов'язки, дозволені і заборонені форми дій. Економічні інститути визначають способи організації господарського життя суспільства, економічної діяльності господарських суб'єктів.

Інституційна економіка – це галузь знань про правила економічної поведінки: про те, як вони «працюють», як формуються і змінюються, з якими витратами і вигодами пов'язані їх створення, зміна, дотримання і порушення. Інституційна економіка дозволяє краще зрозуміти як функціонує економіка, які стимули створює інституційне середовище, як інститути суспільства впливають на поведінку людей, а, отже, і на добробут нації. Наявне інституційне середовище впорядковує господарські відносини, підвищує передбачуваність економічної поведінки, знижує витрати на укладання угод.

Інституційна економіка не обмежується вивченням лише формальних правил, дотримання яких підтримується державою. Вона приділяє увагу також і неформальним інститутам, котрі спрямовують повсякденну діяльність людей і є менш помітними для сприйняття. Багато правил ніде не записані, проте люди слідуєть їм і стежать за тим, щоб й інші їх дотримувалися. Багато домовленостей є неявними, але, тим не менш, їх дотримуються в процесі господарської діяльності. Інституційна економіка дає своє пояснення того, чому люди дотримуються цього порядку, а також виявляє умови, при яких це стає можливим.

Предметом вивчення інституційної економіки є дослідження закономірностей взаємодії інституційного середовища з економічною сферою, впливу інститутів на поведінку економічних агентів і форми їх господарської організації. Інституційна економіка здійснює аналіз ефективності функціонування різних інститутів, як з позицій окремих індивідів і їх груп, так і впливу

досліджуваних інститутів на умови зростання суспільного добробуту.

Методологія інституційної економіки ґрунтується на дослідженні структури існуючих інститутів і виконуваних ними функцій. Замість традиційних питань *Що? Як? Для кого?* Виробляти, інституційна теорія ставить власні фундаментальні питання: *«Чому різні країни розвиваються за власними унікальними траєкторіями?»*; *«Чому окремим спільнотам часто не вдається пристосуватися до інституційних структур більш успішних країн?»*; *«Як дослідити взаємозв'язок між різними інститутами?»*.

Список використаних джерел

1. Институциональная экономика: новая институциональная экономическая теория : учебник / под ред. А. А. Аузана. – 2-е изд. – Москва : ИНФРА-М, 2011. – 447 с.
2. Одинцова М. И. Институциональная экономика : учебник для академического бакалавриата / М. И. Одинцова. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2015. – 459 с.
3. Олейник А. Н. Институциональная экономика : учеб. пособие / А. Н. Олейник. – Москва : ИНФРА-М, 2013. – 416 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Н. І. Яловега, к. е. н., доцент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Сучасні умови розвитку економіки країни ускладнюють прийняття відповідних управлінських рішень у діяльності підприємств. Це пов'язано з непередбачуваністю зовнішнього середовища, інноваційною активністю конкурентів, обмеженістю ресурсів тощо. Зазначені умови призводять до того, що методи і методологія традиційної теорії прийняття управлінських рішень не в повній мірі виконують покладені на них завдання. Виходячи з цього, актуальності набуває інноваційна розробка концептуальних основ прийняття управлінських рішень.

<i>Павленко Н. В.</i> Екстрактивні інститути в економічній системі України	34
<i>Павлов К. В.</i> Патоинституты, патоинституционализм и модернизация российской экономики.....	37
<i>Палагута С. С.</i> Інформація та комунікація в управлінні підприємств і організацій	41
<i>Тітенко Л. В.</i> Демократичні перспективи нового українського капіталізму у світлі положень ліберальної ідеї	43
<i>Стеценко В. В.</i> Теоретичні аспекти розвитку соціально-економічних систем України.....	46
<i>Шаповалов В. О.</i> Інституційна економіка та предмет її дослідження	49
<i>Яловега Н. І.</i> Забезпечення інноваційності в прийнятті управлінських рішень	52
<i>Яріш О. В., Ганущак М. С.</i> Напрями удосконалення механізму регулювання фондового ринку України	55

ЧАСТИНА ІІ. ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ..... 58

<i>Ахмедова А. Т., Зубайдуллаев Ф. Ф.</i> Инновационное развитие конкурентоспособной экономики в условиях глобализации.....	58
<i>Бодня Т. О.</i> Зайнятість людських ресурсів: глобалізаційні процеси.....	60
<i>Ковальов Є. В.</i> Умови ефективного входження національної економіки в глобальне середовище	63
<i>Ніколенко С. С., Кушнір Л. Л.</i> Тенденції розвитку світового господарства та їх вплив на економіку України.....	66

Наукове видання

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Збірник наукових праць

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерна верстка *Г. А. Бжікян*

*Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 12,4.
Тираж 35 пр. Зам. № 104/532.*

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.*

ISBN 978-966-184-235-8

